

МЕЃУНАРОДЕН УНИВЕРЗИТЕТ ВИЗИОН
UNIVERSITETI NDËRKOMBËTAR VIZION

INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY
ULUSLARARASI VIZYON ÜNİVERSİTESİ

КОМПАРАТИВНО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО

КНИГА I – Настанување и правна природа на
граѓанската постапка во civil law и common law
системот

(ПРВО ИЗДАНИЕ)

доц. д-р Дијана ЃОРЃИЕВА

Гостивар, 2024 година

КОМПАРАТИВНО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО –
Книга I – Настанување и правна природа на граѓанската постапка
во civil law и common law системот

Автор: д-р Дијана Ѓорѓиева, доцент по граѓанско право

Уредник: проф. д-р Фадил Хоџа, Меѓународен Универзитет
Визион, ректор основач

Издавач: Меѓународен универзитет „Визион“

Рецензенти: проф. д-р Емилија Ѓорѓиоска и доц. д-р Албана
Метеј-Стојанова

Лектор: Сунчица Трифуновска Јаниќ

Дизајн: м-р Јекин Абаз и Нуруллах Исмаили

Година на објавување: 2024 година

Тираж: 500

Печатница: Print Factory DOOEL - Скопје

Copyright

Сите права се задржани. Не е дозволено репродуцирање и
дистрибуција на оваа книга без посебна дозвола од Меѓународен
универзитет „Визион“

ПРЕДГОВОР

Книгата **КОМПАРАТИВНО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО КНИГА I – Настанување и правна природа на граѓанската постапка во civil law и common law системот** е прво издание од областа на компаративното граѓанско процесно право во Република Северна Македонија.

Оваа книга првенствено треба да послужи како учебно помагало по предметната програма Компаративно граѓанско процесно право на студентите од втор циклус правни студии, како и дополнителна литература по предметот Граѓанско процесно право за студентите од прв циклус студии на Правниот факултет во рамки на Меѓународниот универзитет „Визион“ во Гостивар.

Книгата активно може да ѝ користи и на професорската фела (научно право) и практичарите (судиите, адвокатите, нотарите, извршителите итн.) бидејќи проучувањето на граѓанската постапка и право на макрониво може да биде инспирација за иден развој на националното граѓанско процесно право и реформи во судската практика.

Оваа книга е правно-историски пресек на развојот на граѓанската постапка на макрониво во големите граѓански процесни системи: civil law и common law системот.

Авторот на оваа книга има амбиција таа да биде само почеток на една поголема систематска едиција која ќе продолжи со:

Книга II – Настанување и правна природа на правото на правната заштита во граѓанската постапка на civil law и common law системот

Книга III – Граѓанската (парничната) постапка во германскиот, романскиот и скандинавскиот процесен круг на civil law системот

Книга IV – Граѓанската (судската) постапка и правото на докажување во common law системот

Книга V – Вонпарничната постапка во civil law и common law системот

Книга VI – Извршната постапка во civil law и common law системот

Книга VII – Апроксимација (приближување) на граѓанските постапки во civil law и common law системот – отворени проблеми и дилеми

Авторот искрено се надева дека книгата добро ќе биде прифатена од правничката и стручната јавност.

Посебна благодарност авторот им изразува на рецензентите проф. д-р Емилија Ѓорѓиоска, вонреден професор по граѓанско право на Економскиот факултет во рамки на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола и Албана Метеј Стојанова, доцент по граѓанско право на Правниот факултет во рамки на „Универзитетот на Југоисточна Европа“ во Тетово, за нивните конструктивни сугестии при конечното обликување на оваа книга.

Посебна благодарност авторот му изразува на менаџментот на Меѓународен универзитет „Визион“ којшто одлучи да ја објави оваа книга, најпрво на ректорот основач на Универзитетот проф. д-р Фадил Хоџа, потоа на актуелниот ректор проф. д-р Ахмет Веџди Џан, како и на проректорите проф. д-р Абдулмеџит Нуредин, проф. д-р Менсур Нуредин и проф. д-р Зоран Филиповски.

Посебна благодарност авторот упатува и до деканот на Правниот факултет, доц. д-р Јордан Делев којшто одобри да се издаде оваа книга.

Гостивар, декември 2024, година

Со почит,
доц. д-р Дијана Ѓорѓиева

На мојот ментор и професор, д-р Арсен Јаневски.

СОДРЖИНА

ПРВ ДЕЛ – ЦЕЛ, ПРЕДМЕТ И РАЗВОЈ НА КОМПАРАТИВНОТО ГРАЃАНСКО ПРОЦЕСНО ПРАВО	9
Воведни напомени.....	9
1.1. Цел на компаративното граѓанско процесно право	10
1.2. Предмет на компаративното граѓанско процесно право	11
1.3. Фактори кои го попречуваат развојот на компаративното граѓанско процесно право	14
1.3.1. Принципот <i>lex fori</i>	14
1.3.2. Принципот <i>forum shopping</i>	15
1.3.3. Различната судска пракса (<i>law in action</i>)	15
1.3.4. Местото на судската власт во државата	16
1.4. Фактори кои го поттикнуваат развојот на компаративното граѓанско процесно право	17
1.4.1. Ускладувањето преку реформи во националните законодавства	17
1.4.2. Ускладувањето поради судирот на процесните системи.....	18
1.4.3. Усогласувањето на меѓународно и наднационално ниво	20
ВТОР ДЕЛ - ЗАБРАНА НА САМОПОМОШ И НАСТАНУВАЊЕ НА АНТИЧКА ГРАЃАНСКА ПОСТАПКА	22
Воведни напомени.....	22
2.1. Забрана на самопомошта	22
2.2. Настанување на античката граѓанска постапка	33
2.2.1. Античката граѓанска постапка како арбитражна постапка.....	37

2.2.2. Античката граѓанска постапка како религиозен ритуал	41
ТРЕТ ДЕЛ - ГРАЃАНСКАТА ПОСТАПКА ВО CIVIL LAW СИСТЕМОТ	44
Воведни напомени	44
3.1. Настанување на граѓанската постапка во civil law системот	45
3.1.1. Старогерманската постапка	45
3.1.2. Доцната римска постапка	51
3.1.3. Римско-канонската постапка	54
3.1.4. Рецепција на римско-канонската постапка	63
3.2. Настанување на граѓанската постапка во civil law системот <i>latu sensu</i>	71
3.2.1. Фаза на практицизам	72
3.2.2. Фаза на законски процедурализам	74
3.3. Настанување на граѓанската постапка во civil law системот <i>strictu sensu</i>	84
3.3.1. Фаза на научен процесуализам	86
ЧЕТВРТИ ДЕЛ – ГРАЃАНСКАТА ПОСТАПКА ВО COMMON LAW СИСТЕМОТ	96
Воведни напомени	96
4.1. Настанување на граѓанската постапка во common law системот	96
4.1.1. Англосаксонската постапка	97
4.1.2. Судската постапка пред common law судовите.....	100
4.1.3. Судската постапка пред equity law судовите.....	109
4.1.4. Фузија на судските постапки на "двете рози" и настанување на модерната граѓанска постапка на common law системот	115
4.2. Современата граѓанска судска постапка на Англија	119

4.3. Современата граѓанска судска постапка на САД	127
ПЕТТИ ДЕЛ – ПРАВНА ПРИРОДА НА ГРАЃАНСКАТА ПОСТАПКА	138
Воведни напомени	138
5.1. Привативистички сфаќања за правната природа на парницата	141
5.1.1. Теорија за парницата како договор	143
5.1.2. Теоријата за парницата како квазидоговор	147
5.1.3. Теорија за парницата како правна модификација	149
5.2. Публицистички сфаќања за правната природа на парницата	152
5.2.1. Теорија за парницата како правен однос	155
5.2.2. Теорија за парницата како правна ситуација	163
5.2.3. Теорија за парницата како состојба на ропство... ..	170
5.2.4. Теорија за парницата како доброволна јурисдикција	172
5.2.5. Теорија за парницата како правен комплексен ентитет	174
5.3. Процесуалистички сфаќања за правната природа на парницата	176
5.3.1. Теорија за процесот како правна институција.....	178
5.3.2. Теорија за процесот како систем на процесни гаранции	183
РЕФЕРЕНТНА ЛИТЕРАТУРА.....	189

РЕФЕРЕНТНА ЛИТЕРАТУРА

1. Andrews Neil, *The Modern Civil Process: Judicial and alternative forms of dispute*, Mohr*Siebeck*, Tübingen, 2008
2. Aldea Moscoso Rodolfo Alejandro, *De la autocomposición: una contribución al estudio de la solución de los conflictos jurídicos*, Editorial Gaceta Jurídica, Santiago de Chile, 1989
3. Barrett J, Edward L, *The Doctrine of Forum Non Conveniens*, *California Law Review*, Volume 35 | Issue 3, Rev. 380, 1947
4. Barrett Amy Coney, *Procedural Common Law*, Notre Dame Law School, 94 Va. L. Rev. 813, 2008
5. Bassanelli Sommariva Gisella, *Lezioni di diritto privato romano*, Volume 2, Maggioli, San Marino, 2011
6. Bernal Gómez Beatriz, *Historia del derecho*, Primera edición: Nostra Ediciones, Capítulo quinto, *El derecho en la Edad Media europea*, México, 2010
7. Bentham Jeremy, *Tratado de las pruebas judiciales (Tomo I)*, Bossange Freres, Paris, 1825
8. Bentham Jeremy, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, Batoche Books Kitchener 2000
9. Благојевић Т Борислав, *Rimsko pravo II deo: Грађански поступак, облигационо право*, Стручног удружења студента права, Београд, 1946
10. Birocchi, *La laicità in Italianotazioni minime di uno storico*, Eadem utraque Europa, 2008
11. Bobbio Norberto, *Thomas Hobbes and the Natural Law Tradition*, University of Chicago Press, Chicago, 1993
12. Böttcher Carlos Alexandre, *Iudicet iudicarive iubeat: Reflexões sobre os origens do processo civil romano e as causas da bipartição (Tese de Doutorado)*, Universidade de São Paulo, São Paulo, 2012
13. Broggin Gerardo, *Vindex und Iudex, um Ursprung des römischen Zivilprozesses*, 1959

14. Brasileiro Massara Ricardo Adriano, Pandectismo nas Doutrinas Civilista e Concreta da Ação, In: Anais do XVII Congresso Nacional do CONPEDI, Brasília, 2008
15. Brundage James, Medieval Canon Law, Routledge, 2013
16. Bülow Oskar Von, La teoría de las excepciones procesales y los presupuestos procesales, (Traducción de Miguel Angel Rosas Lirhtschein), Buenos Aires, 1964
17. Vong David, Binding precedent and English judicial law-making, University of London, London, 2010
18. Villey Michel, La formazione del pensiero giuridico moderno, Editoriale Jaca Book, Milano, 1985
19. Galanter Marc, World without Trials, Journal of Dispute Resolution, Volume 2006 Issue 1, 2006
20. Gálvez Juan Monroy, Introducción al Proceso Civil, Termis, Peru, 2021
21. García Antonio, El derecho común en Castilla durante el siglo XIII, European Journal of Legal History, ISSN 0214-669X, Nº 5-6, 1993-1994
22. Garvey Algero Mary, In Defense of Forum Shopping: A Realistic Look at Selecting a Venue, Nebraska law review, Volume 78, Issue 1, 1999
23. Gottwald Peter, Civil Procedure Reform in Germany, The American Journal of Comparative Law, Volume 45, Issue 4, 1997
24. Goldschmidt James, Der Prozess als Rechtslage: Eine Kritik des Prozessualen Denkens, Berlin, 1925
25. Goldschmidt James, Derecho Procesal Civil, Labor, Barcelona, 1936
26. Gottwald Peter, Zum Stand der Prozessrechtsvergleichung, Festschrift für Peter Schlosser, 2005
27. Gottwald Peter, Comparative Civil Procedure. 22 Ritsumeikan Law Review, No. 23, 2005
28. Gerber David, Comparing procedural systems: toward an analytical framework, Essays in honour of A. Mehren, 2002

29. Gilles Peter, Comparative Procedure Law, Revista do Programa de Pós-Graduação em Direito da Universidade Federal da Bahia, Bahia, 2012

30. Gil Osuna Bartolomé, En el iudicium legitimum romano: la apud iudicem como origen del arbitraje, Universidad de Los Andes, Mérida-Venezuela, 2006

31. Guasp Delgado Jaime, La Pretensión Procesal, Editorial Civitas S.A., Madrid, 1985

32. Damaška Mirjan R, Las caras de la justicia y el poder del Estado (Análisis comparado del proceso legal), Editorial Juridica de Chile, Santiago, 2000

33. Dorota Backus Irena, The Reception of the Church Fathers in the West: From the Carolingians to the Maurists, Volume 1, Netherlands, 1997

34. Dodson Scott, The Challenge of Comparative Civil Procedure, William & Mary Law School, 2008

35. Dauchy Serge, La conception du procès civil dans le Code de procédure civile de 1806, Centre d'Histoire Judiciaire, Universitaire européen Lille, Lille, 2015

36. Degeneffe Margarita Fuenteseca, El delito civil en Roma y en el derecho civil español (*Tesis doctoral*), Universidad de Alicante, Alicante, 1995

37. Ѓорѓиева Дијана, Ѓорѓиоска Емилија, Стоилева Зорица, За потребата од научен развој на европското граѓанско процесно право, 7-ма Меѓународна научна конференција Зборник на трудови Општествените промени во глобалниот свет, Универзитет Гоце Делчев Штип, Правен факултет, 2020

38. Espluga Xavier, Vinaixa Miró Mònica, Vida religiosa en la antigua Roma, Editorial UOC, Catalunya, 2003

39. Engelmann Millar, A History of Continental Civil Procedure, Boston, 1927

40. Zamora Alcalá Niceto, Trayectoria y Contenido de una Teoría General del Proceso, Universidad de San Carlos, Guatemala, 1949

41. Zamora Alcalá Niceto, Estudios de teoría general e historia del proceso (1945-1972), Tomo I, Universidad Nacional Autónoma de México, México, 1992
42. Zamora Alcalá Niceto, Estudios de teoría general e historia del proceso (1945-1972), Tomo II, Universidad Nacional Autónoma de México, México, 1992
43. Zuleta Hincapié Nicolás Enrique, Derecho procesal: teoría e historia del proceso civil en Colombia, Revista de Derecho de la UNED núm. 9, 2011
44. Zekoll Joachim, Comparative Civil Procedure, Oxford Handbooks, Oxford, 2019
45. Јаневски Арсен, Зороска Камиловска Татјана, Граѓанско процесно право, Правен факултет Јустинијан Први, Скопје, 2009
46. Jhering Rudolph von, Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung, Vol. I. Leipzig, 1878
47. Jolowicz J A, El procedimiento civil en el common law, Aspectos de su evolucion historica en Inglaterra y en los Estados Unidos durante el siglo XX, Cambridge, 1978
48. Castro Mendes de Aluisio Gonçaves, Comparative Procedural Law in the Contemporary World, Athens Journal of Law - Volume 6, Issue 2, 2020
49. Cappelletti Mauro, Brayant Garth, Die International Encyclopedia of Comparative Law, Tubingen, 1987
50. Cappelletti Mauro, Civil Procedure in Italy, Springer Netherlands, 2014
51. Cappelletti Mauro, Perillo Joseph, Civil Procedure in Italy, Springer, Netherlands, 1965
52. Calamandrei Piero, Derecho procesal civil, Mexico, Oxford University Press, 1999
53. Caroni Pio, La soledad del historiador del derecho, Carlos III University of Madrid, Madrid, 2014

54. C.H. van Rhee, Towards a Procedural Ius Commune?, in: J. Smits, G. Lubbe (eds.), Remedies in Zuid-Afrika en Europa, Antwerpen, 2003
55. C. H, Van Rhee Tradiciones Europeas en el procedimiento civil: una introducción, Revista Estudios de la Justicia N° 15, Universidad de Chile, 2011
56. Couture Eduardo, Introducción al estudio del proceso civil, Buenos Aires, Ediciones Depalma, 1978
57. Coriden James, An Introduction to Canon Law, Burns & oates, London, 1991
58. Coing Helmut, La ciencia del derecho privado en Europa en el siglo XIX, European Journal of Legal History, ISSN 0214-669X, N° 7, 1995
59. Consejo Superior de la Judicatura, Nuevas tendencias en la dirección del proceso, Escuela Judicial "Rodrigo Lara Bonilla", Colombia, 2011
60. Cires Tola Fernando, Derecho Romano (Tercera Edición), Editorial San Marcos, Lima-Perú, 1997
61. Chiovenda Giuseppe, L'azione nel sistema dei diritti, Bologna 1903
62. Chiovenda Giuseppe, Principios Del Derecho Procesal Civil, Primera edición, Madrid - España, 1922
63. Clermont Kevin, Principles of Civil Procedure (3rd Edition), West, Aspen, 2011
64. Clark Charles E, Ancient Writs and Modern Causes of Action, 34 Yale Law Journal, 1925
65. Clark Charles E, History Systems and Functions of Pleading, Yale Law School, Virginia Law Review, Virginia, 1925
66. Koffler Joseph H, Handbook of common law pleading, New York Law School, New York, 1969
67. Langbein John H, The Disappearance of Civil Trial in the United States, 122 Yale L.J. 522, 2012

68. Landes William, Posner Richard, Legal Precedent: A Theoretical and Empirical Analysis, 19 Journal of Law and Economics, 1976
69. Livio Tito, Ab Urbe condita I, Classici Latini e Greci, Napoli, 2009
70. Lydorf Claudia, Romance Legal Family, European history on line, 2012
71. López Blanco Hernán Fabio, Instituciones de derecho procesal civil colombiano (Tomo I – Parte general), Dupre Editores, Bogota, D. C. Colombia, 2009
72. Lorca Navarrete Antonio María, El derecho procesal como sistema de garantías, Revista jurídica española de doctrina, jurisprudencia, 2003
73. Lorca Navarrete Antonio María, La Constitucionalización del Proceso, Ius et veritas, no. 52, 2016
74. Малешин Дмитрий Ярославович, Гражданская процессуальная система России, Московский государственный университет, Москва, 2011
75. Maitland William, Pollock Sir Frederick, The History of English Law before the Time of Edward I, Cambridge University, Cambridge, 1898
76. Maitland Frederic William, Equity also the forms of action at common law two courses of lectures, University Press, Cambridge, 1909
77. Martin Alexander, Civil Procedure at Common Law, West Publishing, St. Paul, 1905
78. Monateri Pier Giuseppe, Methods of Comparative Law, University of Turin, Edward Elgar, Turin, 2012
79. Montero Aroca Juan, El derecho procesal en el siglo XX, Editorial: Tirant lo Blanch Colección, Valencia, 2000
80. Moscoso Víctor Júber, La Demanda, Universidad de Lima, Lima, 2011
81. Morón Palomino Manuel, Reafirmación de la "litis contestatio" desde una perspectiva actualizada (en recuerdo del

profesor Gómez Orbaneja), *Anales de la Facultad de Derecho*, ISSN 0075-773X, N° 27, 2010

82. Millar Robert Wyness, *Civil Procedure of the Trial Court in Historical Perspective*, Published by the Law Center of New York, New York, 1952

83. M. Kaser, K Hackl, *Das römische Zivilprozessrecht*, C.H. Beck, München, 1996

84. Noailles Pierre, *Manum injicere*, *Revue historique de droit français et étranger*, 1942

85. Ovalle Favela, *Teoría general del proceso*, Oxford University Press, México, 2005

86. Oosterhuis Janwille, *Specific Performance in German, French and Dutch Law in the Nineteenth Century*, University Amsterdam, Amsterdam, 2011

87. Ortwein Bernard Michael, *The Swedish Legal System: An Introduction*, *Indiana International and Comparative Law Review*, 2003

88. Oldham James, *English Common Law in the Age of Mansfield*, University of North Carolina Press, Carolina, 2004

89. Palacio Lino Enrique, *Manual de derecho procesal civil*, Abeledo-Perrot, Buenos Aires, 2003

90. Pérez Ragone Alvaro J, "Writ" y "Actio" en el Surgimiento y la Configuración del Proceso Civil Inglés Medieval, *Revista de Estudios Histórico-Jurídicos XXIX*, Chile, 2007

91. Perkins Willis B, *The English Judicature Act of 1873*, *Michigan Law Review* Vol. 12, No. 4, 1914

92. Pugliese Giovanni, *Il processo civile romano, I. Le legis actiones*, Roma, 1961

93. Polglase Holly M, Meacham Molly E, *The American civil justice system*, 2007

94. R. Lara, *Liberalismo y nacionalismo en la Europa del siglo XIX*, *Proyecto. CLIO*, 36. ISSN: 1139-6237, 2010

95. Ramos Méndez Francisco, *Para un proceso civil eficaz*, Univ. Autònoma de Barcelona, Barcelona, 1982

96. Radcliffe G.R.Y, Cross Geoffrey, The English legal system, Butterworth, London, 1954

97. Ramiro Podetti, Trilogía estructural de la ciencia del proceso, en Revista de Derecho Procesal, núm. 1, Buenos Aires, 1944

98. Rabasa Oscar, Diferenciación entre el "COMMON LAW" y la "EQUITY" o derecho-equidad, Fondo de Cultura Económica, México, 1944

99. Ranieri Filippo, lle origini del diritto civile europeo, Alcune ossezioni sui rapporti tra pandettistica tedesca e civilistica italiana in tema di negozio giuridico, Europa e diritto privato, 2000

100. Romac Ante, Rimsko pravo, Pravni fakultet, Zagreb, 2002

101. Romero Seguel Alejandro, El proceso como relacion procesal y el abandono del procedimiento en es litisconstortio voluntario, Universidad de los Andes, Santiago, 1974

102. Robinson Edward N, The Writs of Error Coram Nobis and Coram Vobis, 2 Duke Bar Journal 29-39, 1951

103. Rojas Donat Luis, El sistema probatorio medieval de los germanos visto por historiadores alemanes del derecho del siglo XIX y de comienzos del siglo XX, Revista de Estudios Histórico-Jurídicos XXXIV, Valparaíso, Chile, 2012

104. René David, Spinosi Camille Jauffret, Los grandes sistemas jurídicos contemporáneos, 1a. reimp. de la 11a. ed., ISBN 9786072002517, Universidad Nacional Autónoma de México, México, 2010

105. Review by an authorized administrator of Washington University, Anglo-Saxon Trials, Washington University Law Review, Volume 3| Issue 2, 1918

106. Rübel Karl, Die Franken: ihr Eroberungs und Siedlungssystem im deutschen Volkslande, Europäischer Geschichtsverlag, Paderborn, 2015

107. Salvatore Satta, Il Misterio Del Proceso, Num. 4, Universidad de Costa Rica, 1964

108. Sally Lloyd-Bostock, Cheryl Thomas, *Juries and Jury Reform in England and Wales*, Socio-Legal Studies, Faculty of Law in University of Birmingham, 1999
109. Сталев Живко, *Българско гражданско процесуално право*, Софија, 1994
110. Stalev Zivko, *Derecho procesal civil de los paises socialistas europeos miembros del come*, antecedents, creacion, desarrollo, Universidad de Sofia, Bulgaria
111. Schmidt Eberhard, *Einführung in die Geschichte der deutschen Strafrechtspflege*, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen, 1995
112. Schmidt Richard, *Lehrbuch des Deutschen Zivilprozessrecht*, Leipzig, 1898
113. Schmitthoff Clive M, *Der Zivilprozeß als Schlüssel zum englischen Rechtsdenken*, *Juristen Zeitung*, 27. Jahrg., Nr. 2, 1972
114. Schaff Philip, *History of the Christian Church, Volume V: The Middle Ages. A.D. 1049-1294*, Grand Rapids, Dallas, 1998,
115. Sohm Rudolf, *The Institutes of Roman law*, Oxford, Clarendon Press, 1892
116. Stein Peter, *Roman Law in European History*, Cambridge, New York, and Melbourne: Cambridge University Press, 1999
117. Tierney Brian, *Medieval Poor Law: A Sketch of Canonical Theory and Its Application in England*, University of California Press, California, 1959
118. Useros Carretero Manuel, *Statuta Ecclesiae y Sacramenta Ecclesiae en la eclesiologia de S.Tomas*, Universita Gregoriana, Roma, 1962
119. Uzelac Alan, *Istina u sudskom postupku – Drugi dio*, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 1997
120. Uzelac Alan, *Teret dokazivanje*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, (Doktorska disertacija), Zagreb, 1999
121. Uzelac Alan, *Turning Civil Procedure upside down: From Judges' Law to Users' Law*, Kluweruitgevers, Mechelen

122. Fasching Hans, Evolución de las tendencias en el proceso civil moderno, *Boletín Mexicano de Derecho Comparado* núm. 148, 2017
123. Fairen Gullen Victor, *Los procesos europeos desde Finlandia hasta Grecia: (1900-1975)*, Universidad de Valencia, Valencia, 1977
124. Fairman Christopher M, *The Myth of Notice Pleading*, *Arizona Law Review*, Vol. 45, No. 4, 2003
125. Fischer Friedrich, Christoph Jonathan, *Litteratur des germanischen rechts: Mit beilagen*, Im Verlage der Schwickerschen Buchhandlung, Leipzig, 1782
126. Fuenteseca Díaz Pablo, *Las "legis acciones" como etapas del proceso romano*, *Anuario de historia del derecho español*, ISSN 0304-4319, N° 34, 1964
127. Flores Ávalos Elvia Lucía, *Jurisprudencia de conceptos*, Facultad de Derecho de la UNAM
128. Félix Jobim Marco, *As fases metodológicas do processo*, Livraria do Advogado, Porto Alegre, 2011
129. Foschini Gaetano, *Natura giuridica del processo*, *Rivista di diritto processuale*, 1948
130. Heather Peter, *The Fall of the Roman Empire: A New History*, Pan Macmillan, 2010
131. Harald Koch, *Verfahrensrechtsvergleichung zur Kennzeichnung von Rechtskreisen*, *Essays in Honour of Konstantinos D. Kerameus*, Vol. I, 2009
132. Hilaire Jean, *Jugement et jurisprudence*, *Archives de la philosophie du droit*, 1995, n° 39, Paris, 1995
133. Horvat Marijan, *Rimsko pravo*, Školska knjiga, Zagreb, 1953
134. Honoré Tony, *Law in the Crisis of Empire, 379-455 AD: The Theodosian Dynasty and Its Quaestores*, Clarendon Press, Oxford, 1998
135. Holmes Oliver Wendell, *The Common Law*, The Lawbook Exchange, New Jersey, 2005

136. Hudson John, *The Formation of the English Common Law: Law and Society in England from the Norman Conquest to Magna Carta*. Longman, London, 1996

137. Hyde Laurance, *From Common Law Rules to Rules of Court*, Washington University, U. L. Q. 187, Washington, 1937

138. Hellwig Konrad, *Lehrbuch des Deutschen Zivilprozessrecht Vol. II*, Leipzig, 1907

139. Hepburn Samantha, *Principles of Equity and Trusts Law* (2nd edition), Deakin University, London, 2001

140. Wacke Andreas, *La recepción del derecho romano en Europa central, Una visión introductora*, *Revista de Estudios Historico-Juridicos*, N° 17, Colonia, 1995

141. Wolff Julius Hans, *El origen del proceso entre los griegos*, *Revista de la Facultad de Derecho de México*, ISSN 0185-1810, Tomo LVII, Número 247, Unam, 2007

Австрија

Österreich Zivilprozessordnung (öZPO), (пречистен текст од 01.08.2015)

http://www.jusline.at/Zivilprozessordnung_%28ZPO%29.html

Англија

County Court Rules, 16.11.1981

<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/gb/gb104en.pdf>

The Rules of the Supreme Court Act 1965, во сила од 01.01.1968

<http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=1722>

Civil Procedure Rules, 26.04.1999

<https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules>

Pre-Action Protocols

<https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/protocol>

Civil Jurisdiction and Judgments Act, 1982

<http://www.opsi.gov.uk/si/si2001/20013929.htm>

Аргентина

Código Procesal Civil y Comercial de la Nación Argentina, Ley 17.454, 07.11.1981

<http://www.infoleg.gov.ar/infolegInternet/anexos/15000-19999/16547/texact.htm>

Белгија

Gerechtelijk Wetboek, 10.10.1967

<http://www.belgischrecht.be/codex.asp#jud>

Бразил

Código procesal Civil Brasil, Ley N° 5.869, 11.01.1973

<https://www.iberred.org/sites/default/files/codigo-procesal-civil-brasil.pdf>

Боливија

Código procesal Civil Bolivia, Ley N° 439, 19.11.2013

<https://www.iberred.org/legislacion-civil/codigo-procesal-civil-bolivia>

Бугарија

Граждански процесуален кодекс, ДВ, бр. 59 од 20.07.2007, во сила од 01.03.2013

<http://lex.bg/laws/ldoc/2135558368>

Венецуела

Código de Procedimiento Civil, Gaceta Oficial N° 4.209, 1990

<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/es/ve/ve044es.pdf>

Германија

Deutsch Zivilprozessordnung, Gesetz vom 08.07.2014

<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), Gesetz vom 02.01.2002

<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>

Данска

Rpl. Retsplejeloven (Code of Civil Procedure of Denmark) од 09.06.2004

[http://books.google.ca/books?id=cuTjaFR4rYQC&printsec=frontcover&dq=Rpl.+Retsplejeloven+\(Code+of+Civil+Procedure+of+Denmark\)&source=bl&ots=DikXriMu1v&sig=FJ6O4A6YPm9JA1mdUtpcBT6RRs&hl=mk&ei=L97xS8StKJGisQa_vrHiCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=6&ved=0CBgQ6AEwBQ#v=onepage&q&f=false](http://books.google.ca/books?id=cuTjaFR4rYQC&printsec=frontcover&dq=Rpl.+Retsplejeloven+(Code+of+Civil+Procedure+of+Denmark)&source=bl&ots=DikXriMu1v&sig=FJ6O4A6YPm9JA1mdUtpcBT6RRs&hl=mk&ei=L97xS8StKJGisQa_vrHiCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=6&ved=0CBgQ6AEwBQ#v=onepage&q&f=false)

Еквадор

Código procesal Civil Ecuador

<https://www.iberred.org/legislacion-civil/codigo-procesal-civil-ecuador>

Италија

CPC Codice di Procedura civile, од 19.12.2008 (Stato 1° luglio 2014)

<http://www.studiocelentano.it/codici/cc/index.asp>

Калифорнија

California Code of Civil Procedure, adopted March 11, 1872

<https://law.justia.com/codes/california/2005/ccp.html>

Мексико

Código de Procedimientos Civiles del Estado de México, 01.07.2002

<http://www.eumed.net/libros-gratis/2008c/427/Estado%20de%20Mexico.-%20Codigo%20de%20Procedimientos%20Civiles.pdf>

Мексичка држава Квинтина

Código de Procedimientos Civiles para el Estado Libre y Soberano de Quintana Roo, 31.10.2011

http://www.tsjqroo.gob.mx/index.php?option=com_content&view=article&id=1849:cod-proc-civiles-2011-3&catid=159&Itemid=638

Македонија

Законот за парнична постапка, Службен весник на Република Македонија, бр. 79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010, 124/2015

<https://www.akademika.com.mk/>

Законот за извршување, Службен весник на Република Македонија, бр. 35/2006, 50/2006, 129/2006, 8/2007, 83/09, 50/10, 83/10, 88/10, 167/10, 171/10, 148/11, 187/13

<https://www.akademika.com.mk/>

Полска

Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U.1964 nr 43 poz. 296,
17.09.1964

<http://www.kodeks.wirt.pl/index.php?kpc>

Перу

Código Procesal Civil Perú N° 10-93, 23.04.1993

<https://www.iberred.org/sites/default/files/codigo-procesal-civil-per.pdf>

Португалија

CPC Código de Processo Civil Português, Lei n.º 41/2013,, 26.06.2013

<http://www.portolegal.com/CPCivil.htm>

Lei de Execução de Portugal, Lei n.º 115/2009, 12.10.2009

<http://www.dre.pt/pdf1s/2009/09/16900/0578905795.pdf>

Русија

Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации
14.11.2002 N 138-ФЗ

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_39570/

САД

Federal Rules of Civil Procedure (FRCP), во сила од 16.09.1938

<http://www.federalrulesofcivilprocedure.info/frcp/>

Federal Rules of Appellate Procedure, прифатени од Supreme Court
на 4.12.1967 и Congress by the Chief Justice на 15.01.1968

<https://www.law.cornell.edu/rules/frap>

Словенија

Zakon o pravdnem postopku, (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno
prečiščeno besedilo, 45/08)

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1212>

Ovršnog zakona i zakona o osiguranju (Ziz)

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_ZAKO1008.html

Србија

Zakon o parničnom postupku Republike Srbije "Sl. glasnik RS",
br.72/11 и 42/13

http://www.prafak.ni.ac.rs/files/nast_mat/gpp2013/Zakon_o_parnicnom_postupku.pdf

Уругвај

Código General del Proceso Uruguay, Ley 15. 982

<https://www.iberred.org/sites/default/files/cdigo-procesal-civiluruguay.pdf>

Холандија

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 21.01 2010

http://www.st-ab.nl/wetten/0471_Wetboek_van_Burgerlijke_Rechtsvordering_Rv.htm

Хрватска

Ovršnog zakona R. Hrvatska, pročišćeni tekst zakona NN 112/12,
25/13, 93/14, na snazi od 01.09.2014

<http://www.zakon.hr/z/74/Ovr%C5%A1ni-zakon>

Zakon o parničnom postupku, pročišćeni tekst zakona NN 53/91,
91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08,
57/11, 148/11, 25/13, 89/14

<http://www.zakon.hr/z/134/Zakon-o-parni%C4%8Dnom-postupku>

Франција

NCPC Nouveau Code de Procedure Civile, loi no 2007-1787,
20.12.2007

<http://www.lexinter.net/NCPC/index.htm>

Шведска

Utsökningsbalk (1981:774)

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19810774.htm>

Förordning (2005:712) med föreskrifter om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden

<https://lagen.nu/2005:712>

Шпанија

LEC Ley de Enjuiciamiento Civil, 08.01.2000

http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/leyes_espa/1_001_2000.pdf